

TRYGT MED TILLITSPERSON

råd til barnevernet om tillitsperson

I N N H O L D

Om rådsinnhenting	s.4
Barn og unge har rettigheter	s.10
Kunnskap fra barn og unge	
Tillitsperson er viktig	s.18
Hvem kan/kan ikke være tillitsperson	s.20
Informasjon om tillitsperson	s.24
Velge tillitsperson	s.26
Bytte eller slutte med tillitsperson	s.28
Råd til tillitspersoner	s.32
Forandringsfabrikken Kunnskapssenter	s.36

Forandringsfabrikken Kunnskapssenter
Utgitt i 2023
Prosjektgruppe Ida Åkerstedt, Dania Omar
Foto Morten Brun, Hæge Håtveit

TRYGT MED TILLITSPERSON

råd til barnevernet om tillitsperson

OM RÅDSINNHENTINGEN

Rådsinnhentingens TRYGT MED TILLITSPERSON ble gjennomført i perioden september til november 2022. I rådsheftet presenteres råd fra 51 barn og unge i alderen 13-21 år med gjennomsnittsalder 17 år.

Spørsmål stilt

- Hva er viktig at du får vite om tillitspersonordningen?
- Hvordan må barnevernet gi deg denne informasjonen?
- Hva kan barnevernet gjøre for at du skal få sagt ærlig hvem du vil ha med som tillitsperson?
- Hva må de gjøre når du har sagt hvem du vil ha med?
- Hva er viktig at barnevernet gjør hvis du vil bytte eller slutte å ha med tillitsperson?
- Hvilke råd har du til hva som er viktig at en tillitsperson gjør?

Deltakere

Alle barna og ungdommene i rådsinnhentingens har hatt erfaring med barnevernet i løpet av de siste to årene.

27 av deltakerne er eller har vært under barnevernets omsorg
22 av deltakerne får eller har fått hjelp av barnevernet hjemme
2 av deltakerne er flyttet ut av hjemmet, i beredskapshjem og til fosterhjem, men visste ikke om barnevernet har tatt omsorgen for dem

Det er snakket med 33 jenter, 14 gutter og 4 ikke-binære. Barna og ungdommene bodde i Vestfold og Telemark, Trøndelag, Troms og Finnmark, Agder, Nordland, Vestland, Viken, Rogaland, Møre og Romsdal.

Informasjon i forkant

Deltakerne er barn og ungdommer som er proffer i Forandringsfabrikken eller som er i proffenes nettverk. I forkant av samlinger har de som har takket ja til å delta fått informasjon om hva rådsinnhentingens handler om, hvorfor rådsinnhentingens gjennomføres, hva som vil skje med svarene de gir, at det er helt frivillig å delta, at de svarer på det de ønsker å svare på og at deres deltakelse er anonym. Deltakerne har i tillegg fått kontaktinformasjonen til en eller flere undersøkere for å kunne stille spørsmål eller få mer informasjon underveis.

Undersøkerne avtalte med barna og ungdommene om de ville snakke i en gruppe eller alene med undersøkerne. Undersøkerne avtalte med barna og ungdommene når samlingene skulle gjennomføres.

Samtykker

Ungdommene i rådsinnhentingens har selv gitt samtykke til å delta. For de som var under 16 år ble det også innhentet samtykke fra omsorgspersoner. Ungdommene har samtykket skriftlig til å være med på bilder, omsorgspersoner har også samtykket dersom ungdommen var under 16 år.

Om metoden

Rådsinnhentingens er gjennomført ved bruk av Forandringsmetoden. Dette er en deltakende undersøkelsesmetode for å hente inn dybdekunnskap til bruk i endringsarbeid og likeverdig samarbeid med barn og unge. Den er utviklet med utgangspunkt i Participatory Learning and Action (PLA) og er bygget på svar fra barn og unge om hvordan det å delta i undersøkelser kan kjennes trygt.

Forandringsmetoden består av et verdigrunnlag, arbeidsprinsipper og en rekke konkrete verktøy, for å hente inn erfaringer og råd direkte fra barn og unge. Verktøyene er kreative og visuelle, for å bidra til at det oppleves trygt, gøy og nyttig å delta, for mange ulike barn og unge.

Kvalitative og kvantitative tilnærminger

Rådsinnhentingens er gjennomført med både kvalitativ og kvantitativ tilnærming. Den kvalitative har vært viktigst, for å sikre dypdeforståelse av rådene.

Gjennomføring av samlinger

Samlinger ble gjennomført i større grupper, mindre grupper og i en-til-en samtaler. En av undersøkerne har deltatt på alle samlingene. Undersøkerne prøvde, til den grad det var mulig, å gjøre stedet for samlingen hyggelig, og sørget for at det ikke skulle forekomme forstyrrelser. Samlingene startet med at undersøkerne og deltakerne ble litt kjent, tilpasset ut ifra om de kjente hverandre fra før. Deretter ga undersøkerne på nytt informasjon om hvorfor rådsinnhentingens gjennomføres, at det er frivillig å delta og at barna og ungdommene kun svarer på det de selv ønsker. Undersøkerne understreket at referat som ble skrevet var anonyme, og at referenten så godt som mulig skrev ordrett hva barna og ungdommene sa.

Verktøy som ble brukt

Lappesortering: ungdommene sorterte lapper under ulike overskrifter, og tok bilde med ipad av sorteringen sin

Brev: ungdommene kunne skrive brev til en fiktiv tillitsperson, om hva som var viktig for dem

Lapp i konvolutt: ungdommene la lapper med råd i konvolutter

Lydopptak: ungdommene kunne spille inn lyd der de sa rådene sine (lydopptaket ble transkribert og slettet etter samlingen)

Oppsummering av kunnskapen

Rådene ble samlet inn og tematisk sortert. Forklaringene som går mest igjen fra deltakerne, er i dette rådsheftet oppsummert til kunnskap fra barn og unge, skrevet i tekst og/eller punkter.

Presentasjon i rapporten

Språket som brukes for å presentere kunnskapen, er i størst mulig grad likt det barn og unge har brukt. I tillegg til den oppsummerte kunnskapen, presenteres et utvalg sitater. Dette er sitater som godt illustrerer kunnskapen. Kunnskapen fra barn og unge er ikke knyttet til teori.

TUSEN TAKK

Millioner takk til dere fine, viktige, modige, gode barn og unge som har vært med å gi råd til dette rådsheftet. Takk for at dere vil gi råd til hvordan det kan gjøres på tryggest mulig måte for barn. Takk for at dere vil gjøre det lettere for alle som kommer etter dere å ha med tillitsperson i møte med barnevernet.

Vi håper at rådene deres blir tatt ordentlig på alvor av alle som jobber i og bestemmer over barnevernet.

TALL OM TILLITSPERSON

OM BARN OG UNGE HAR FÅTT INFORMASJON OM AT DE KAN HA MED SEG EN TILLITSPERSON

45 av 51 har ikke fått informasjon fra barnevernet om at de kan ha med seg en tillitsperson

4 av 51 husker ikke/er usikre på om de har fått informasjon fra barnevernet om at de kan med seg en tillitsperson

2 av 51 har fått informasjon fra barnevernet om at de kan ha med seg en tillitsperson

OM BARN OG UNGE HAR HATT MED SEG EN TILLITSPERSON I PRATER ELLER MØTER MED BARNEVERNET

42 av 51 barn og unge har ikke hatt med seg en tillitsperson i møter med barnevernet

9 av 51 har hatt med seg en tillitsperson i møter med barnevernet. Av de 9 har ingen fått vite om ordningen fra barnevernet

OM BARN OG UNGE MENER AT DET ER VIKTIG Å FÅ MULIGHETEN TIL Å HA MED SEG EN TILLITSPERSON

51 av 51 mener det er viktig å få muligheten til å ha med seg en tillitsperson i møter med barnevernet

BARN OG UNGE HAR
RETTIGHETER

BARN OG UNGE HAR RETTIGHETER

Barnevernloven 2023

§ 1-4. Barnets rett til medvirkning

Et barn som er i stand til å danne seg egne meninger, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter denne loven. Barn har rett til å uttale seg til barnevernet uavhengig av foreldrenes samtykke, og uten at foreldrene informeres om samtalen på forhånd. Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Barnet skal bli lyttet til, og barnets meninger skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet.

Barn skal informeres om hva opplysninger fra barnet kan brukes til og hvem som kan få innsyn i disse opplysningene. Barnet har rett til å uttale seg før det bestemmes at opplysningene skal deles, og barnets syn skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.

Et barn kan i møter med barnevernet gis anledning til å ha med seg en person som barnet har særlig tillit til. Tillitspersonen kan pålegges taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift om medvirkning og om tillitspersonens oppgaver og funksjon.

Barn har rett til tillitsperson

I ny barnevernlov fra 2023 står det at barn i møter med barnevernet kan gis anledning til å ha med seg en person som barnet har særlig tillit til, § 1-4 (3). I forskrift om barns medvirkning i barnevernet står det blant annet at barnet så tidlig som mulig skal få informasjon om ordningen med tillitsperson, at barnet selv kan velge tillitsperson og at tillitspersoner har taushetsplikt.

FNs barnekonvensjon (BK) gjelder som norsk lov og skal brukes sammen med barnevernloven. Barnekonvensjonen gir blant annet barn noen prosessuelle rettigheter, som beskriver hvordan de skal bli møtt i alle handlinger og avgjørelser som berører dem. De prosessuelle rettighetene ble i 2023 del av barnevernlovens første kapittel i §§ 1-3 og 1-4.

Barns prosessuelle rettigheter må sikres før det kan vurderes hva som er til barns beste, i en handling eller avgjørelse som angår barnet. De prosessuelle rettighetene er barnets rett til informasjon, til å uttale seg fritt og retten til å få vite det og uttale seg før opplysninger deles. En tillitsperson skal respektere og sikre barns prosessuelle rettigheter i samtaler med barnet og når den deltar i samtaler og møter med barnevernet.

Under står § 7-10 i "Forskrift om barns medvirkning i barnevernet", som gjelder fra 1. januar 2024. Under hver bestemmelse har vi beskrevet hvordan bestemmelsene henger sammen med barns prosessuelle rettigheter etter barnekonvensjonen.

Forskrift om barns medvirkning i barnevernet

§ 7. Barnets adgang til å ha en tillitsperson

Et barn kan i møter med barnevernet gis anledning til å ha med seg en person som barnet har særlig tillit til, jf. barnevernsloven § 1-4 tredje ledd. Barnevernstjenesten skal så tidlig som mulig informere barnet om muligheten til å ha en tillitsperson.

Barnevernstjenesten skal dokumentere om barnet er informert om muligheten til å ha en tillitsperson, og om barnet ønsker å ha en tillitsperson.

Barns rettigheter

Barneverntjenesten skal så tidlig som mulig informere barnet om muligheten til tillitsperson. Informasjonen må være forståelig og tilstrekkelig. Dette følger av bvl. § 1-4(2) og BK art 12. FNs barnekomité skriver i generell kommentar nr. 12 at retten til informasjon er grunnleggende fordi den er en forutsetning for at barnet skal treffe klare beslutninger.

Retten til informasjon innebærer blant annet informasjon om:

- at alle barn kan ha en tillitsperson
- hva en tillitsperson er
- at en tillitsperson må være over 18 år
- at foreldre ikke kan være tillitsperson
- at barnet selv kan velge tillitsperson
- hva som skjer med det barnet forteller til tillitspersonen
- hvilke ulike løsninger som finnes om barnet velger en person som barneverntjenesten mener er uegnet
- hvilke konsekvenser de ulike valgene kan få

§ 8. Valg av tillitsperson

Barnet velger selv tillitsperson, med mindre barnevernstjenesten vurderer at det foreligger særlige grunner til at denne personen ikke er egnet. Tillitspersonen må være fylt 18 år. Barnets foreldre kan ikke være tillitsperson.

Dersom barnevernstjenesten anser en person som uegnet som tillitsperson, skal barnevernstjenesten dokumentere sine vurderinger.

Barns rettigheter

Barn har rett til å velge tillitspersonen selv og må få uttale seg trygt og fritt om valget sitt, BK art 12 (Generell kommentar nr. 12 avsnitt 22-23). Barnevernloven setter ingen aldersgrense for når barnet skal høres eller velge tillitsperson selv; det sentrale er om barnet er i stand til å uttrykke seg fritt om spørsmålet (generell kommentar nr. 12 avsnitt 20-21). Dersom barneverntjenesten vurderer at tillitspersonen som barnet velger ikke er egnet, må barneverntjenesten informere barnet om sin vurdering. Barnet må få uttale seg fritt om vurderingen og barnets mening skal være et sentralt moment i vurderingen av om barneverntjenestens vurdering er til barnets beste, bvl. § 1-3. Barnet må få mulighet til å velge en ny tillitsperson i tråd med bvl. § 1-4(3).

§ 9. Tillitspersonens rolle

Barnevernstjenesten skal informere tillitspersonen om tillitspersonens oppgaver og funksjon. Tillitspersonen skal være en trygghet og støtte for barnet, og kan bidra til at barnets perspektiv og opplevelse av egen situasjon kommer frem. Tillitspersonen skal ikke gi uttrykk for egne meninger eller vurderinger. Tillitspersonen har ingen formell rolle i saksbehandlingen eller i rettslige prosesser og har ikke krav på økonomisk kompensasjon.

Barns rettigheter

Barneverntjenesten har ansvar for både å respektere og sikre barns menneskerettigheter (Grl. § 92 og BK art. 4). Dette innebærer at tillitspersoner må få opplæring i barns rettigheter og kunne bidra til å sikre dem.

At tillitspersonen respekterer og sikrer barnets rettigheter innebærer blant annet at:

- tillitspersonen spør barnet før hvert møte eller samtale med barnevernet, om barnet ønsker at tillitspersonen skal være med
- tillitspersonen gir barnet god og forståelig informasjon og kan bidra til at barnet får den informasjonen det trenger fra barnevernet
- tillitspersonen sier ifra til barnet hvis den tenker på å si videre noe om barnet eller noe barnet har fortalt og at barnet får si hva det tenker om dette
- tillitspersonen forklarer barnet at oppgaven den har er å støtte og gjøre det trygt for barnet, sånn at det barnet tenker og mener kommer frem - ikke hva tillitspersonen mener
- tillitspersonen forklarer barnet at det er barnevernet som bestemmer og at den ikke kan bestemme noe, bare hjelpe barnet å få frem sine ønsker
- tillitspersonen sikrer at barnet vet at det kan bytte tillitsperson eller slutte å ha tillitsperson - og at det er helt greit

§ 10. Barnevernets adgang til å gi opplysninger og tillitspersonens taushetsplikt

Barnevernet kan uten hinder av taushetsplikt gi tillitspersonen de opplysninger som er nødvendige for at vedkommende skal kunne ivareta sin oppgave og funksjon som tillitsperson.

Tillitspersonen skal underskrive taushetserklæring. Tillitspersonen har taushetsplikt om alle opplysninger vedkommende får vite om i egenskap av å være tillitsperson, jf. barnevernsloven § 1-4. Tillitspersonen skal hindre at andre får adgang eller kjennskap til opplysningene. Taushetsplikten gjelder også etter at arbeidet som tillitsperson er avsluttet.

Barnevernstjenesten har ansvar for at tillitspersonen undertegner taushetserklæring, og fremlegger politiattest i henhold til forskrift om politiattest etter barnevernsloven.

Barns rettigheter

Barnevernet og tillitspersonen er alltid forpliktet til å sikre barns rettigheter til å få tilstrekkelig informasjon og å uttale seg fritt, BK art. 12 (Generell kommentar nr. 12). Dette betyr at både barnevernet og tillitspersonen må sikre at sin praksis er i tråd med Barnekonvensjonen og reglene for deling av opplysninger om barnet etter bvl. § 1-4(2). Det betyr at:

Dersom barnevernet skal dele opplysninger om eller fra barnet med tillitspersonen må barnet informeres om dette på forhånd og barnet må få uttale seg fritt før det bestemmes at opplysningene skal deles. Barnets synspunkt skal tillegges vekt og være et sentralt moment i vurderingen av om delingen er til barnets beste.

Tillitspersonen har taushetsplikt om alle opplysninger vedkommende får vite om i egenskap av å være tillitsperson.

Dersom tillitspersonen skal dele opplysninger om eller fra barnet, må barnet informeres om dette på forhånd og barnet må få uttale seg fritt før det bestemmes at opplysningene skal deles. Barnets synspunkt skal tillegges vekt og være et sentralt moment i vurderingen av om delingen er til barnets beste.

KUNNSKAP
FRA BARN
OG UNGE

Tillitsperson er viktig

For at møter med barnevernet skal kjønn trygge, kan det hjelpe å ha med en tillitsperson. Tillitspersonen må velges av hvert barn og barnet må ikke føle at noen voksne, hverken i barnevernet eller hjemme, prøver å påvirke valget deres. Å få muligheten til å ha med en person barnet føler seg trygg på, kan gjøre at barnet klarer å fortelle mer, og fortelle det viktigste, til voksne i barnevernet.

Barn vil ha mulighet til å ha med tillitsperson

- det er viktig at barn får muligheten til å ha med tillitsperson hver gang de skal møte barnevernet
- det er viktig å kunne ha med tillitsperson i starten eller i første møte
- det er viktig å kunne ha med tillitsperson når ting om livene våre skal bestemmes

Hvorfor det er viktig for barn å kunne ha med tillitsperson

- det kan gjøre det tryggere å møte barnevernet
- det kan gjøre det lettere å fortelle til barnevernet
- det kan gjøre det lettere å si det viktigste til barnevernet

Barn må få bestemme tillitsperson uten foreldre

- barnevernet må ikke la foreldre være med å bestemme barns tillitsperson
- hvis foreldre skal kunne være med å bestemme, kan det påvirke om barnet vil ha med tillitsperson eller om det klarer å si hvem det er tryggest for seg å ha med

SITATER

Det er jo en trygghet. For det er ikke alltid man stoler på saksbehandleren i barnevernet. Så fint å ha med seg en man faktisk er trygg på, som er der i samme rom.

Fint å ha med noen som har erfart hva jeg har gått igjennom og kunne bekrefte hva jeg sa for barnevernet hører bare på voksne.

At man har et safe anker, en man er trygg på som man kan stille seg bak hvis noe skjer, og ha noen å snakke med i ettertid som også har vært der som man kjenner til og er trygg å snakke med.

Ofta hvis det er et møte der beslutninger blir tatt om livet ditt, risikerer du å bli overkjørt. Det å ha noen i ryggen som kan hjelpe deg og pitche opp igjen det du mener, får rom til å prate og ytre deg selv, det kan være livsviktig i hvordan møte går.

Det kan jo hjelpe deg å åpne opp med ting som du ikke kanskje helt hadde lyst å åpne om men endelig føler deg trygg til. Og de kan hjelpe deg med å få frem det du vil på en trygg måte.

Hvem kan/kan ikke være tillitsperson

For at det å velge en tillitsperson skal kjennes trygt for hvert barn, er det viktig at voksne i barnevernet husker på at det er forskjellig hvem de tenker kan være en tillitsperson for dem. Hvis voksne snakker med hvert enkelt barn om hva som er viktig for akkurat det barnet for at det blir riktig tillitsperson, kan det bli lettere for barnet å velge en som kjennes riktig for dem.

Hvem som kjennes trygg er forskjellig for hvert barn

- hvem som er tryggest for hvert enkelt barn, kommer helt an på hver enkelt og deres situasjon
- når et barn velger tillitsperson er ikke det viktigste hvem personen er, men hvem personen er for barnet

Hvem kan være tillitspersoner

- en voksen barnet kjenner at barnet har tillit til
- en voksen barnet har snakket med tidligere og vet at er trygge å snakke med
- en voksen barnet vet at ikke sier noe videre uten at den sier det til barnet, og forstår at den har taushetsplikt
- en voksen som kjenner barnet, men som ikke kjenner foreldrene deres veldig godt
- en voksen som vet litt om situasjonen og bakgrunnen til barnet

Hvem kan ikke være tillitspersoner

- en voksen barnet vet at sier ting videre uten å ha snakket med barnet først
- en voksen barnet ikke stoler på og er trygg på
- en voksen som er nær barnets foreldrene, og da kan si ting videre til dem
- en voksen barnet er trygg på, men som barnet ikke vil at skal få det ansvaret

SITATER

Tillitsperson kan være den som barnet trenger, stoler på. Det har ikke noe å si hvem det er egentlig, så lenge barnet stoler på den.

Hvis du lager restriksjoner rundt tillitsperson så lager barnevernet restriksjoner på hvem det kan være. Sånn, de må være over 40 år, må ha utdanning og vi skal velge. Men innenfor der kan du velge (...) Da er det ikke trygghetsperson.

Kommer litt an på hva barnet selv ønsker. Eller ungdommen. For det er jo dem de skal hjelpe, er ikke alle andre rundt.

Føler det burde være noen som ikke har så veldig knyttet både til foreldre. Da kan det hende de er mer ute etter å fortelle videre, at de samler info.

Det må være en du kan stole på og er trygg på og det er jo ganske individuelt.

Hadde vært en person som visste mye om meg og som var mye der for meg.

THRASHER
MAGAZINE

Informasjon om tillitsperson

For at valg av tillitsperson skal bli riktig for barnet, er det viktig at barnevernet gir nok og forståelig informasjon om tillitspersonordningen. Hvis barnet får vite at de kan velge helt selv, at de kan bytte tillitsperson eller slutte å ha med tillitsperson når de vil, at tillitsperson ikke har lov til å si ting barnet har sagt eller gjort videre til andre uten at barnet vet det, og at barnevernet skal gi nok informasjon til tillitspersonen - kan det bli lettere for barnet å gjøre et godt og trygt valg.

La det være barnets valg

- fortell barnet hvem som kan være tillitsperson
- si at barnet kan velge den som kjennes tryggest for dem
- si at foreldre ikke kan bestemme hvem som skal være tillitsperson
- si at barnet kan ha med tillitsperson når de selv vil

Gi informasjon om å fortelle videre

- si at tillitsperson ikke har lov til å si noe videre uten at den har snakket med barnet om det først
- da kan det kjennes tryggere å ha med tillitsperson i møter
- da kan barnet tørre å snakke om ting i livene sine
- da vet barnet at tillitsperson ikke har lov til å si noe til foreldrene deres uten at barnet får vite det først

Bytte eller slutte

- fortell barnet at det har lov til å bytte tillitsperson hvis det ønsker det
- si at barnet har lov til å slutte å ha med tillitsperson i møter hvis det ønsker det
- da vet barnet at de kan bytte hvis det ikke fungerer med tillitspersonen det først velger
- da trenger barnet ikke å være redd for å velge feil første gang

Gi informasjon før første møte

- gi barnet informasjon om at barnet har rett til å ha med tillitsperson når det er alene og det ikke er noen andre voksne tilstede
- da vet barnet om denne rettigheten
- da får barnet tid til å velge hvem de vil ha med
- da trenger ikke barnet å møte barnevernet alene, hvis det ikke vil

Gi informasjon som er forståelig

- bruk vanlige ord så barn skjønner hva tillitsperson er
- si det på melding eller på et ark, så barnet kan lese det flere ganger
- spør om barnet lurer på noe eller om dere skal forklare noe annerledes
- si at det ikke er feil med spørsmål, så barn ikke trenger å føle seg dumme

SITATER

Må gi all info så barn er klar over at de kan ombestemme seg.

Bør også informere om at det valget du har tatt ikke er fast. Er ikke sånn at du velger en person og så er du stuck med den personen.

Alle må vite at når du skal snakke med barnevernet så kan du ha med en person, som kan være med.

Det at man kan velge selv (...) fordi at det kan gjøre trygghet for oss. Så kan vi ikke være redd for tenk at jeg tar med feil person enn den barnevernet tenker. Tenk hvis jeg tar en feil, som barnevernet tenker at hun bør ikke være med, sånne ting. Men når vi får vite at vi kan velge så kan man være trygg på at uansett hvem jeg velger så er det mitt valg.

Viktig at den personen er en tillitsperson og at det faktisk er noen du stoler på. At de ikke bare er der for å gjøre det enklest mulig, må være for å hjelpe. Må vite at den personen vil barnet det beste og må kunne være trygg på at den faktisk er til å stole på.

Velge tillitsperson

For at barn skal kunne velge den riktige tillitspersonen for seg, er det viktig at voksne i barnevernet gjør det trygt for barnet å velge. Det er viktig at dere er støttende før barnet skal velge, og etter det har valgt. Hvis voksne i barnevernet viser barnet at det er barnets eget valg og at dere støtter det valget, kan det bli lettere for barnet å si ærlig hvem det ønsker å ha som tillitsperson.

Gjør det trygt å velge

- spør om det er et sted som er trygt for barnet å snakke
- snakk med barnet alene uten foreldre eller andre voksne
- si tydelig at det barnet sier ikke skal sies videre uten at barnet har fått vite det først

Vær tydelig på at det er barnets valg

- si at det er barnet som skal velge om det vil ha med tillitsperson
- ikke press barnet til å ha med eller ikke ha med tillitsperson
- stol på at barn vet hvem som er tryggest for seg å ha med

Finn ut sammen med barnet hvem det kan være

- spør om det er noen barnet er ekstra trygg på
- gi barnet eksempler på hvem som kan være tillitsperson, hvis barnet ønsker det
- si at dere kan hjelpe barnet med å få tak i en person barnet kan ha som tillitsperson

Vær støttende når barnet har valgt

- når barnet har valgt tillitspersonen, må dere akseptere den barnet har valgt
- si gjerne at det er fint at barnet har funnet en person barnet er trygg på og som det vil ha med
- vis at dere støtter og er positive til valget barnet har tatt

Bestem sammen med barnet hvordan kontakte

- spør barnet hvem som skal spørre personen om den kan tenke seg å være tillitsperson og hvordan det skal gjøres
- ikke ta kontakt med personen, uten at dette er avtalt med barnet

Avtal med barnet og tillitspersonen sammen

- avtal et møte med tillitspersonen og barnet så fort som mulig og avtal med de to sammen hva som er tillitspersonens oppgaver
- gi informasjon til tillitspersonen om hva den kan og ikke kan si videre til andre
- spør barnet før hvert møte og før samtaler med barnevernet om barnet vil ha med tillitspersonen

SITATER

De må si at jeg må bestemme selv, ikke la andre bestemme for meg. Og det må være noen man føler man stoler på så man vet de ikke sier noe videre.

Tydelig på at trygghetsperson er for deg ikke for andre, ikke tenke på hva alle andre tenker.

Bare akseptere at du velger den personen. For hvis ikke de aksepterer det så føler ikke du deg trygg med å si hvem det er heller.

De kan jo liksom komme med eksempler, hvis du vil ha med en lærer for eksempel, men må ikke være kontaktlærer.

Det kan være vanskelig å si hvem som faktisk er trygg på hvis det er en person som barnet vet at foreldre ikke liker.

Greit å spørre barnet om de vil ha med tillitsperson nå eller om det går fint alene.

Bytte eller slutte med tillitsperson

For at tillitspersonordningen skal kjennes trygg for barn, er det også viktig at de kjenner at det er greit å bytte tillitsperson eller slutte å ha med tillitsperson i møter eller samtaler. Barn kan ha ulike grunner til det. Gjør voksne i barnevernet det trygt nok for hvert enkelt barn, kan barnet få til å si ifra om at de vil bytte tillitsperson eller ikke ha med tillitsperson lengre.

Grunner til at et barn vil bytte tillitsperson

- det ble ikke som barnet trodde det kom til å være med den tillitspersonen og barnet har mistet tillit til denne personen
- tillitspersonen har sagt videre eller gjort noe annet enn det de hadde avtalt
- noe dumt eller vondt kan ha skjedd mellom barnet og tillitspersonen
- barnet har funnet en annen som er tryggere

Grunner til at et barn vil slutte å ha med tillitsperson

- barnet føler seg trygg nok uten å ha med en tillitsperson
- barnet har blitt tryggere på kontaktpersonen sin i barnevernet
- tillitspersonen har sagt noe barnet ikke ville at skulle deles til andre
- barnet vil ikke at andre skal høre eller vite hva som skjer i møter med barnevernet
- det har skjedd noe mellom barnet og tillitspersonen
- det ble ikke som barnet trodde å ha tillitsperson

Hvis barnet vil bytte tillitsperson

- forklar barnet at det er helt greit
- forklar barnet hvordan barnet kan bytte
- spør barnet om det vil forklare hvorfor, men bare hvis barnet ønsker det
- spør barnet hvem det vil at skal si fra til tillitspersonen og hvordan det skal gjøres

Hvis barnet vil slutte å ha med tillitsperson

- godta og respekter at barnet vil møte barnevernet alene
- forklar barnet at det er fint at barnet føler seg trygg nok til å komme alene
- spør barnet om barnet vil forklare hvorfor, men si at det er greit om det ikke vil forklare
- si at barnet kan endre mening senere, hvis barnet vil ha med en tillitsperson igjen
- husk å spørre barnet på nytt senere, om det vil ha med tillitsperson, så barnet vet at det er greit hvis de vil ha med tillitsperson igjen

SITATER

Kan være at personen har brytt tilliten. Sagt noe den ikke skulle si til barnevernet eller noen andre.

Kanskje du stoler på den personen du snakker med i barnevernet. At du føler deg komfortabel med å komme alene. Du vet at de bryr seg og sånn, at det er ok å gå alene.

At man føler seg trygg nok på seg selv, trenger ikke den ekstra tryggheten lenger.

Kanskje du møter en person som du er mer trygg på eller får et bedre forhold til en annen person. Hvis du får en lærer som er enda tryggere.

Ikke sånn, sånn som, "åh men det er så bra tillitsperson, hvorfor kan du ikke ha den personen?". Fordi det kan jo være en grunn til at de ikke vil fortsette å ha personen.

Det går jo an, om ikke barnet har mulighet til å si ifra til personen selv, at de formulerer en melding sammen til denne personen.

Råd til tillitspersoner

For at tillitspersonsordningen skal være nyttig og gjøre det tryggere for barn i prater og møter med barnevernet, er det viktig at tillitspersonene får gode råd om hvordan være en trygg tillitsperson for et barn. Alle barn er forskjellige, og kan ha forskjellige måter de kjenner at noe blir trygt. Derfor er det viktig at hvert enkelt barn få si til sin tillitsperson hva den kan gjøre, for at det skal bli trygt for akkurat dette barnet.

Dere som jobber i barnevernet kan se på rådene og situatene under sammen med hvert barn, for å finne ut med hvert barn om det er noen av disse rådene barnet ønsker at tillitspersonen skal få, samtidig kan barnevernsarbeidere spørre om barnet har andre ting som er viktig at tillitspersonen vet, for å gjøre det trygt for barnet.

Gjør det trygt hele tiden

- husk at barnet har valgt deg som tillitsperson fordi barnet er trygg på akkurat deg og stoler på deg
- husk at du ikke trenger å kunne alt mulig om barnevernet for å være en god tillitsperson for barnet
- husk å vis og si at du bryr deg om barnet og at barnet kan stole på deg
- vær støttende og vis at du har troen på barnet
- ikke si noe av det som blir sagt i prater videre til noen andre uten å snakke med barnet om det først

Gjør det trygt før prater og møter

- snakk med barnet alene før en prat eller et møte
- gå gjennom det du vet at skal skje
- spør barnet om hva det vil at skal tas opp i møtet og hva det er greit å snakke om
- lytt til og ta det barnet sier på alvor, for å forstå situasjonen deres og for å være til best mulig hjelp
- avtal med barnet hvem av dere som skal si hva og bli enig med barnet om hva du skal gjøre og hva din rolle skal være
- bli enig med barnet om et tegn, så barnet vet hva det kan gjøre hvis det trenger pause eller hvis barnet vil at du skal ta over snakkingen

Gjør det trygt i prater og møter

Si og gjør det dere har avtalt:

- det er viktig at dere gjør det du og barnet har avtalt på forhånd, så barnet vet at det kan stole på deg
- ikke si noe du ikke har avtalt med barnet at du kan si
- hjelp barnet med å ta opp de tingene barnet har snakket om at det vil ta opp
- forsøk å få avtalt med barnet før du svarer hvis det kommer spørsmål om ting dere ikke har snakket om før møtet

Vær støttende og på barnets side:

- gi støttende blick og smil til barnet
- hør godt etter på hva som blir sagt, så du kan snakke med barnet om alt etterpå
- still spørsmål til barnet underveis i stedet for å snakke på vegne av barnet
- følg godt med underveis om barnet har det bra eller trenger en pause
- stryk barnet på armen eller hold det i hånden, om barnet vil det
- stå opp for barnet hvis barnevernet sier noe du vet at barnet ikke er enig i

Hjelp hvis noe blir vanskelig:

- forklar barnet underveis, hvis det er noe barnet ikke forstår
- stopp møtet eller be om en pause hvis du ser at barnet er ukomfortabel

Gjør det trygt etter prater og møter

- spør barnet om hvordan barnet synes det gikk, for å finne ut av om noe ble misforstått
- gjør barnet trygg på at barnet kan fortelle deg det hvis det er noe som ble feil eller den ikke likte
- spør barnet om det er noe barnet vil at du skal gjøre annerledes neste gang, så barnet kan bli tryggere og stole mer på deg
- spør barnet om dere skal gjøre noe hyggelig etter møtet

SITATER

At de snakker med barnet før møter i barnevernet, om hva som kan bli sagt, avtaler, og hva som skjer med informasjonen etterpå. At tillitspersonen sier at det her ikke går videre og sånn der.

Kanskje sjekke litt før hvordan du tenker og hva du tror kommer til å skje, litt forventninger (...) er jo for å høre hva kiden selv tenker. Og høre litt sånn hva den kan gjøre for å få møtet bedre for ungdommen eller kiden eller noe sånt.

Spør oss alene uten at foreldre er der i hvertfall.

Snakker med barnet og høre om det er noe barnet har lyst til at den personen skal si, eller å sjekke med barnet hva de har lyst til å si sånn at om barnet plutselig blir stille i møtet, så kan tillitsperson spørre "ville ikke du si noe om?" og så si et ord for eksempel, uten å si alt.

Snakke med ungdommen om hva som ungdommen vil at personen skal si og hva den skal si seg enig i og hva som ikke skal sies og sånn.

Tenker det kan jo være fint å møtes i forveien og går inn sammen så barnet slipper å komme inn i et møte helt alene med barnevernet.

I møter så er du med på grunn av at barnet valgte deg. Du skal stille deg etter barnet og være med på barnets side.

Egentlig bare backer deg. Og på alt det du har å si selv om de kanskje ikke er helt enig. Men det er faktisk vårt møte, ikke tillitsperson sitt møte.

Holder deg til det vi har avtalt og hvis det kommer et spørsmål som vi ikke har snakket om må vi avtale først før vi svarer.

Tenker det er viktig at tillitspersonen ikke prøver å uttale seg på vegne av barnet men at spørsmål blir retta mot barnet.

Bare være tilstede, høre på det som blir sagt, støtte meg.

Ikke støtte de andre voksne i møtet som sier noe annet enn meg.

Viktig at tillitspersonen gjør akkurat sånn som kiden har sagt at den skal gjøre.

Tillitsperson er interessert i din case, og kan bli overivrig. Den kan begynne å argumentere for noe dere ikke har avtalt at den skal snakke om. Den kan tro det er bra for deg, men ikke ha spurt på forhånd. Det kan føles som et ekkelt brudd på tillit til tillitsperson. Derfor viktig å holde planen de har snakket om på forhånd.

Etter møter kan man være sammen. Snakke om møtet, hva man synes, hvordan man synes det gikk.

FORANDRINGSFABRIKKEN KUNNSKAPSSENTER

Hvorfor kunnskap direkte fra barn?

Barn og unge må oppleve at skolen, barnehagen, hjelpetjenester, politi og rettssystem er trygge og nyttige for dem. Barn og unge rundt i hele Norge har erfaringer fra å møte disse systemene og råd til hvordan de kan bli best mulige. Myndigheter, fagfolk og studenter mangler ofte denne kunnskapen fra et utvalg barn og unge som gruppe, når rammer og hva som er god praksis skal bestemmes, lokalt og nasjonalt. Derfor må den i mye større grad hentes inn. Sammen med annen kunnskap må kunnskap fra barn og unge være en del av kunnskapsgrunnlaget, som bidrag til å utvikle gode systemer for barn og unge.

Mer enn 10 år med kunnskapsinnhenting

Forandringsfabrikken (FF) har det siste tiåret systematisk hentet inn erfaringer og råd fra barn og unge om hvordan de opplever skolen, barnehagen, hjelpetjenester, politi og rettssystem. I 2017 åpnet statsministeren Forandringsfabrikken Kunnskapssenter. Målet var å best mulig samle kunnskap fra barn og unge om de offentlige systemene. Så langt vi vet, finnes det få kunnskapssenter i Europa, som har som viktigste formål å hente inn og formidle kunnskap direkte fra barn og unge, om systemene de er i. FF søker nå samarbeid med liknende organisasjoner i andre land.

Deltakende og praksisrettet metode

For å hente inn, systematisere og formidle oppsummerte erfaringer og råd fra barn og unge, brukes en deltakende og praksisrettet metode. FF har kalt den Forandringsmetoden. Forandringsmetoden er utviklet i tett samarbeid med barn og unge. Den tar på dypt alvor at barn har rett til å si sin mening, på måter som oppleves trygge for dem. Metoden består av prosessbeskrivelser og verktøy som bidrar til at mange ulike barn og unge kan delta. Den bygger tett på en deltakende metode brukt i aksjonsforskning, kalt Participatory Learning and Action (PLA).

Trygghet er viktigst

Erfaringene og rådene hentes inn direkte fra barn og unge på samlinger eller i intervjuer. Samlingene organiseres med vekt på å sikre at de oppleves engasjerende, viktige og tryggest mulig for de barna og ungdommene som deltar. De voksne som tilrettelegger er blant annet trente av barn til å møte barn og unge med åpenhet og menneskevarme. Dette bygger på hovedfunn fra barn om hvordan voksne må være, for at barn skal kunne fortelle ærlig.

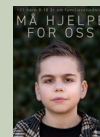
Erfaringer og råd oppsummeres

Erfaringer og råd fra samlingene dokumenteres i referater og annen skriftlig og visuell dokumentasjon. Dataene oppsummeres og systematiseres. Det gjøres ikke koblinger til teori. Erfaringer og råd som går igjen fra mange barn og unge på mange steder i landet, blir hovedsvar. Dette kaller vi kunnskap direkte fra barn.

Barn og unge presenterer

Kunnskapen fra barn presenteres i rapporter, filmer, podcaster, bøker og på nett. Deltakere i undersøkelser kan inviteres med videre, som proffer, i formidlings- og fagutviklingsarbeid. Proffene presenterer kunnskap direkte fra barn for politikere, nasjonale myndigheter, fagfolk og studenter.

Utvalgte utgivelser fra Forandringsfabrikken Kunnskapssenter

Må hjelpe for oss

Råd fra 101 barn om hvordan familieveiledning må gjøres slik at det blir trygt og nyttig for barn

Snakke trygt i barnevernet

Råd fra 110 barn om hva barnevernet kan gjøre for at barn får til å snakke trygt

Det handler om oss

Råd fra 100 barn om hvordan samvær må bestemmes for at det skal bli riktig

Forstå det viktigste

Råd fra 110 barn om hva barnevernet må gjøre for at barn skal få fortalt det viktigste

Barnas barnevern

Råd om hva som er et trygt, nyttig og samarbeidende barnevern for barn. Skrevet av 7 barnevernledere og 7 proffer

Klokhet om vold og overgrep

Råd fra 500 barn utsatt for vold og overgrep i nære relasjoner om hvordan de kan møtes trygt, i barnehage, skole, hjelpetjenester og politi

